

"Bu toplum masumiyetini kaybetti!"

Bugünkü travmatik hâl, kendimi bildiğimden beri bu ülkede süren ve sürecek olan bir şey

Bu haber 40 kere okunmuş.06 Eylül 2015, Pazar - 11:58

style="text-align: center;">> **ÖZLEM ÖZDEMİR** info@ozlemozdemir.net @ozlemozdemir

A-

Fotograflar : Gülay Ayyıldız Yiğitcan

www.klikstudyo.com

A+

Sanatla geçen 50 yılı aşkın zaman... Kendi gizeminin peşinden giderek geçen bir çocukluk, insan doğasının gizemlerinin ardından giden kendine özgü bir anlayışı doğurur. Ve resim sanatında insan psikolojini esas alan resimler ortaya koyan sayılı sanatçılardan biri olur. Tiyatro, heykel gibi farklı disiplinlerdeki tecrübeleri, resimlerinde zenginlik olarak kendini açığa çıkarır. Mehmet Gülyüz ile 1960'lı yıllardan 2000'li yıllara uzanan sanat hayatıyla birlikte, Türkiye'nin değişimlerini de konuştuk.

Pazar
Kah
val
tisi

>>Yeni bir sergiye hazırlanıyorsunuz, son çalışmalarınızla başlayalım mı?

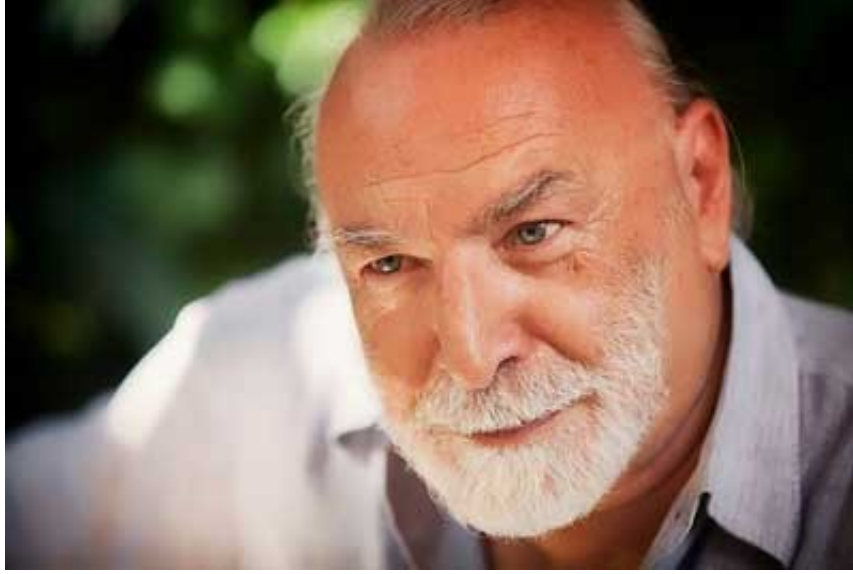
İstanbul Modern'deki sergim bitti. O sergi süresince yaptığım resimlerden biri serginin son iki ayına yetişti. O çok farklı bir konu etrafında geçiyor; Marsyas ve Apollon sürtüşmesi, mitolojide çok bilinen bir hikâyedir. Bu yıl 12-15 Kasım tarihleri arasında gerçekleşecek Contemporary İstanbul'da sergilenecekler. 2 metreye 2 metre, iki büyük resim. Bu kadar yıl sonra, hayatımda ilk defa mitolojik resim yaptım. Fakat oldukça büyük resimler olduklarından, bana omuz travmasına mâl oldu, son iki aydır fizik tedavideyim...(Gülüyor) Ayrıca Ocak'tan bu yana altı yeni resim yaptım. Onların da teması; toksik ebeveynler yani zararlı ebeveynler.

Ebeveynler; çocuklarının geleceklere için gösterdikleri gayretle ne kadar yararlılarsa, acaba onlar için ne kadar zararlılar meselesi üzerine. ArtInternational İstanbul'un bugün son günü, orada görülebilirler.

>>Resimlerinizde insan bedenini çarpıtılmış olarak yorumluyor, hayvan figürleri kullanıyorsunuz.

Bunun altındaki neden, psikolojik ya da travmatik durumları yansıtmak olabilir mi?

İnsanın yaşadığı coğrafya, toplumun tarihi ve bunların taşınması çok yoğun psişik yükler de oluşturuyor. İfademizle ancak bunları yakalıyoruz. Endişe, bekleme süreçlerindeki gerginlikler, çözümsüzlükler ve tüm bunları taşıyan insan... Peki, bu nasıl tezahür eder? Ben, bizim resmimizde o yanı eksik görmüşümdür. O da modernitenin getirdiği bir çeşit çözüm, mesafe, soğukluk, sadece biçimsel hâlde oluş... Fakat bunun dozu çok önemli çünkü ifade sıradanlaşabiliyor. Anlatımcı resim, teknik ve zorlukları olan bir resimdir. Çünkü hemen sıradanlaşır ve adileşir. O yüzden farklı bir yolunu bulmak gerekiyor. Orada, eğer varsa, mizah ya da kara mizah imdada yetişiyor. Uzun süreli söylem için, bir şeyin tekrar tekrar üzerine gideceksiniz. İçinde olduğumuz bugünkü travmatik hâl, kendimi bildiğimden beri bu ülkede süren ve sürececek olan bir şey. Bunu nasıl bir daha, bir daha anlatacağız?

>>Belki sorunların kaynağına inilmiyordur, yüzeyseldir çözümler?

İniliyor mu bilmiyoruz, herkes inmek istiyor, herkes gayret sarf ediyor ama nedir uzak tutan? Söylemi yani tespiti elden bırakmamak, her sefer yeniden adlandırmak lazım. Ezberlememiş olacaksınız, eğer ifade edişiniz itirazınızsa, karşı duruşla varlık hâliyse; bunun hâllerini süreç uzun olduğu için tekrarladığınızda, her birinin diğerinden farklı olması lazım. Bütün meselelerinizi yeni baştan düşünmeniz, en iyi bildiğiniz şeyi bile bir kere daha söküp takmanız lazım.

TEMEL MESELEMİZ BİREYDİ

>>Değişmeyenler yanında toplumsal değişimlere bakarsak; biz kutuplaşmanın ortasında yaşayan bir kuşağız. Sizin kuşağınızla arada ne farklar görüyorsunuz bugüne bakınca?

Bizim dönemimizde bunlar yoktu, hakikâten safiyane geçti diyeceğim. İmkânlar kısıtlıydı ama daha masumdu, dünya da böyle değildi. Türkiye teknolojik olarak çok hızlı bir pazar alanı oldu. Bu tür toplumlar, ileride olmayı son teknolojiye sahip olmada buluyor. Ama bütün formasyon kaynakları; iyi olan için ve öğrenme amaçlı kullanılmak yerine propagadanya, satışa yönelik kullanıldı. Ulaşım kolaylıkları yararlı gibi gözükürken, hak edilmeyen yerlere ulaşımı da getirdi. En büyük zedelenen birinci alan; akademik hayat oldu, ilişkiler zinciriyle sürüyor her şey. Bir uyduluk hali. Bu toplum masumiyetini kaybetti! Herkesin istediğini olabildiği bir yer burası. Fırsatlar ülkesi ama kalitesizlik esas. Bugün varılan nokta bu! Yeni Türkiye dedikleri mesele; yeni ahlâk, yeni bilgi, yeni yaşama biçimleri ve muhakkak aidiyetler... Bir yere ait olacaksınız; bu tarikat olur, cemiyet olur, cemaat olur ama bir yere ait olmanız mutlaka şart! 60'lı yıllar, kişinin tek başına karar veren olması için uğraştığımız yıllardı, bu bizim temel meselemizdi, bugün böyle bir şeyin olması zor. Bugün bir adamın üstüne aynı tarz sopalarla 15 kişi gidebiliyor, demek ki bu adamlar örgütlü. Açık

konuşacak olursak; hepimizin yaşamının ne kadar büyük tehlike içinde olduğunu gösteriyor bu. İrlandalı turistin yaşadıkları ortada. O adam ayağı kayıp kazara yere düşmüş olsaydı, ölmüştü! Bu başlı başına günü anlatan bir olay. Ölçü mü arıyoruz, ölçü buralardan aranmalıdır. Nasıl bir topluma vardık ki, 15 kişi fikir birliğiyle böyle bir duruma müdahil oluyor? Onur nerede? İnsaf, kişisel duruş, kişilik nerede? Sen demek kişi değilsin ki 15 kişi gidiyorsun, sen dürüst müsün? Kayıp olan bu insaf, vicdan ve ahlâkın bu topluma mâliyeti olur? Ne olmuş bu topluma? Bunu soracak bir Allah'ın kulu yok mu? Bu topluma ahlâkiyla yön veren, kendini din bilgini sayan insanlar neredeler? Niye hepsi kayboldular?

>>Sizce niye?

Kendileri onlar aslen! Oradaki döven o kişiler, aslen Mecliste ve iktidarda olanlardır! Bugün yönetenlerdir onlar, çünkü onlar yönetenlerin izniyle onu yaptılar. Onun için ortaya çıkmadılar ve ses etmediler. Her şey çok iyi olacaktır demek zor, çok iyi filan olmayacak, aynı vahşete davranacağız ve birbirimizi öldüreceğiz, öldürüyoruz da! Bu olur mu? Şu anda bizim ne dememiz mümkün? Bir tek şey var; yeni doğan çocuğa güvenirim ben, ona güvenmem lazım. Ama mümkün bile olmayacak bu, çünkü çocukluğu yaşamıyorlar...

>>Yalnız bir çocukluk geçirmişsiniz, o dönem sizi kendi dünyanızda yaşamaya ve sorgulamaya itmiş. Kendinizi didikleme, sizi insan dünyasını anlamaya yaklaştırmış olabilir mi?

Çok önemli etkisi var o sürecin... Bir kere, çocuklukta insanlar genelde pek yalnız kalmazlar. Çok erken yaşta yalnız kalmaya alışırırsanız, ileride faydası oluyor. Çoğu zaman çekilen sıkıntılar iyi şeyler değildir ama o dönemde öğreniyor insan. Çocukluğun yok olması pahasına öğrendiğiniz şeyler pahalı şeyler. İnsanlar arasındaki mesafeleri, limitlerinizi öğreniyorsunuz, ağır bir ders... Eğer ileride sanatçı olacak bir yapının çocukluğundan bahsediyorsak, o çocukluğun bunu yaşaması şüphesiz ki farklıdır.

>>Çocukluğunuzdan itibaren ressam olmak istemişsiniz. Halanız da ressamış üstelik.

Çok erkenden kafamda işim oydu benim, hiçbir zaman ben ne olacağım derdim olmadı. Halam önemli bir ressam, bugün herkesin halası ressam olabilir ama o dönemi düşünün, 30'lu yıllarda akademide okumuş ilk öğrencilerdendir. Evde de Türk resminin en önemli isimlerinin işleri vardı.

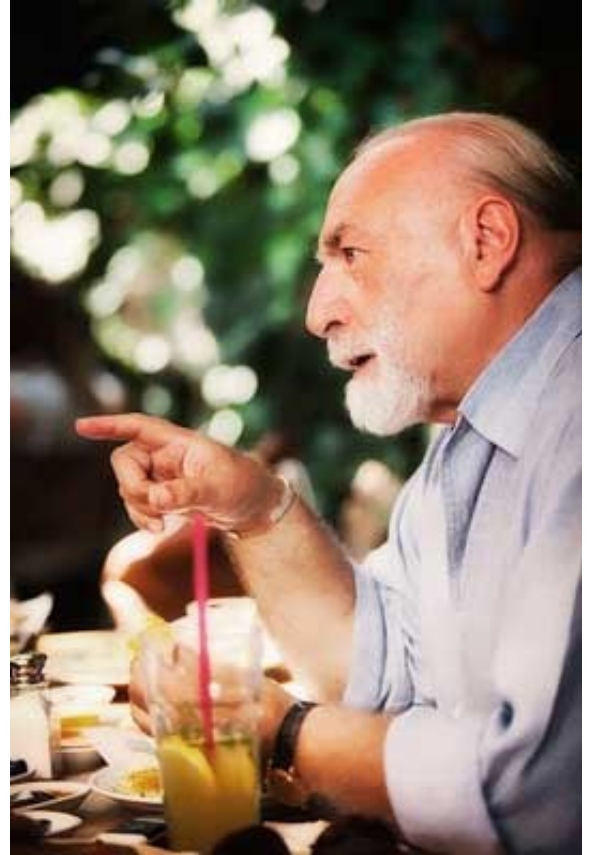
SÖYLEME CESARETİNİ TİYATRODA ÖĞRENDİM

>>Haydarpaşa Lisesi'nde okurken tiyatro arkadaşlarınızla tanışmışsınız...

Umur Bugay'la arkadaşlığımız oradan başlar. Gençlik tiyatroları var sonra. O yıllar Türk tiyatrosunun en parlak yılları. O günkü genç tiyatrocular, bugün Türk tiyatrosunun büyük ustaları. Mesela; Sahne Z'de Güner Sümer, Tuncay Önder, Tuncel Kurtiz... Onları orada tanıdım.

>>Akademiye ara verip tiyatroya yöneldiniz ve ses getiren oyunlarda oynadınız.

Akademi Tiyatrosu da var. Sonra Haldun Dormen'in Cep Tiyatrosu, Beklan Algan'ın Actor Studio'su... Actor Studio'da çok şey öğrendim, ikinci bir üniversiteydi. Tiyatronun ne tür önemli bilgi kaynağı olduğunu gördüm. Akademide ayrı bir sanata bakış vardı.

>>Nasıl bir bakış vardı?

Kapalıydı. Devlet orayı kapalı bir kutu olarak koruyordu. Cumhuriyet'in için olması gereken bir yer fakat oradan çıkacak olan da tehlikeli bir şey. Figür resmi yaptırılıyor, resim esası akademik ama aynı zamanda "edebi olmasın" dertleri var. Edebi olmasın demek; aslen ifadeci olmasın, meselesi olmasın... Onu ilk bozanlardan biriyim ben. Benden daha yaşlı bu alanda iki adam var; biri Yüksel Aslan, diğeri de Cihat Burak. Cihat Burak çok önemli bir ressam, mimar olduğu için ressamın akademideki ağırlığıyla da başlamıyor işe. Fakat dokunduğu şeylerde hem hiciv hem de şiirsellik var. Ben de öyle bir anlatımdan yanayım ama ben onun gibi meseleye yumuşak yaklaşmıyorum. Benim kaybedilmiş bir zamana ve fark etmeme hâline reaksiyonum var. Ben zaten reaksiyoner bir adamım.

>>Peki, kendi resminizi bulma yolunuza nasıl geri döndünüz?

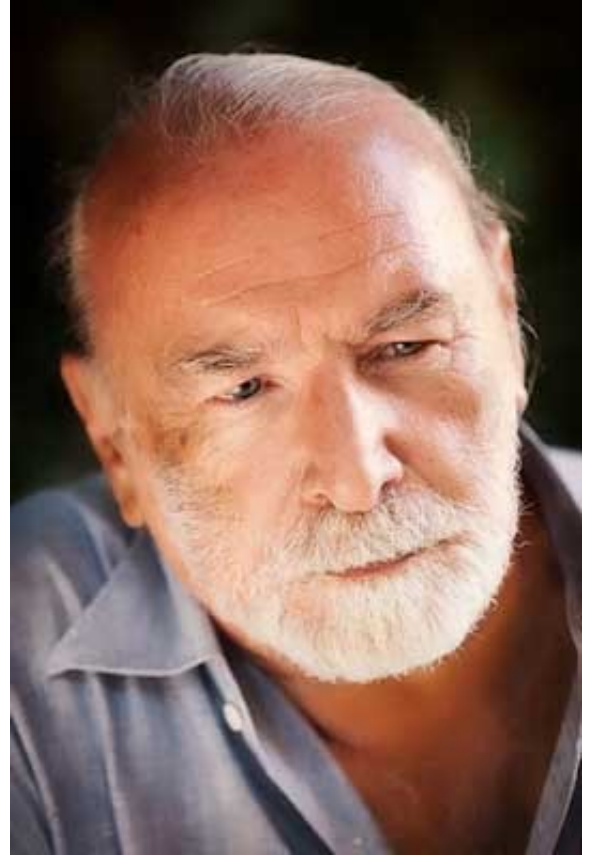
O yol tiyatrodan sonra oldu. Akademiye ara verdim. Ne istediğimi bilmiyorum, resmi bilmiyorum ki, ne istediğimi bileyim... Ama resim duygum vardı. Ressam sadece resim yapan adam değildir. Ressam eğer şair yanı yoksa, romancı değilse bu ciddi bir eksiktir. Ressamın yazının çeşitli hâllerinden haberdar olması lazım. Resminizin evvela resim olması ve de resme karşı resim olması lazım. Sizi ayıracak olan, size ait bir dokunuşunuz olmalı. Bir de işin hem evrensel hem lokâl olması gerek. Benim resmimde hiçbir zaman lokâl bir öge yoktur ama lokâl etkisi verebilir. İşte, tiyatroya olan ilgimde de ifade etme derdim vardı. Çünkü başka bir şeyden bahsediliyor tiyatrodaki. Biz yaşamın temel meselelerinin analizlerini yapmaya başladık; metin okumayı, durum çözmeyi öğrendik. Orada söyleme cesaretini öğrendim ve artık resme dönebilirdim!

>>60'lı yıllar Türkiye'nin her açıdan zengin yılları. Arena Tiyatrosu çok önemli bir tiyatro örneğidir. O dönemi biraz anlatır mısınız?

Arena Tiyatrosu arkasından Ankara Sanat Tiyatrosu'nu doğurdu. Türkiye'deki ilk politik tiyatro. İnanılmaz farklı bir tempomuz vardı, entelektüel düzeyimiz farklıydı. 60 İhtilâli'nin ikinci yılında "Übü" gibi bir oyun ile başlıyorsunuz, sonra Brecht'in "Aslan Asker Şvayk" oyununu yapıyorsunuz, öyle bir Şvayk oynanmadı bir daha, oynanamazdı! Kadro da çok ayırdı, anlayışımız da. Bizde yıldız sistemi yoktu bir de, herkes aynı maaşı alırdı. Herkes her işi yapmak zorundaydı. Tiyatronun inşaatında çalıştık, koltukları biz çaktık, biletleri biz sattık... O zaman değiştirebileceğimiz şeyler olduğuna inanıyorduk.

>>Ya şimdi?

Çok sıkıntılı bir dönem ama hiçbir zaman ümitsiz olunmayacağına inanıyorum. Herkesin kendi sorumluluğunu alması lazım. Yaşamın son noktasına kadar da kendi safını koruması lazım, o her kimse...

HEP BERABER KAYBEDİYORUZ

>>Kültürel açıdan zengin zamanlardan bugüne gelindi. Bu döneme bakınca nasıl bir resim çıkıyor karşınıza?

Bugün lokâl olarak yaşadığımızın buraya has bir şey olmadığını unutmamak lazım, globalizm diye bir şey var. Bu başladığında ne anlama geldiğini anlamıyorduk ama bugün her şey ortada. Dünya çok önemli bir eşiği geçti. Artık kendine ait yerler tartışılır oldu. Kimse kaderi diye; doğduğu yerde oturma, her şeye katlanma ve orada yok olup gitme hâlini kabul etmiyor. Bu insanın hakkıdır. Avrupa bu göçü böyle alıyor. Kavimler göçü var, dünya yer değiştiriyor. O zaman kendi eğitimimizde bu geleceğe hazırlık yapılmıyorsa sorun var. Bugüne kadar dışladığını dışlamanın artık mümkün olmadığına, bir ırkçının bile insani bir durum karşısında ırkçılık düşüncesinin sarsıldığına inanıyorum. İnsanlar toplu halde ölüyorlarsa ve de nefes almak için her şeyi göze almışlarsa; sahip olduğumuz alanlar, üstüne bastığımız toprakta acaba bize ne kadar yer lazım diye düşünmeye başlamamız lazım. Bunlar yapmamız gereken değişiklikler.

>>Bu toplum kendini yeniler mi?

Dünyayı kaybediyoruz bir kere. Bundan hiç konuşamıyoruz bile, o kadar acil hâller var ki... Bu arada müthiş bir yeme kavgası var. Doğaya baktığın zaman, şu an elimizde olan bir yeri sevmekten korkar oluyorsun, çünkü oranın gelecek haftaya taş ocağı olarak işletileceğini, üzerinden köprü geçeceğini ya da imara açılacağını düşünüyorsun. Şu an çaresiz bir nokta gibi görünen bir hâlin içindeyiz. Ama bu şu demek değildir; şunlar kazanıyor bunlar kaybediyor, hayır! Aslen hep beraber kaybediyoruz... İdrak edenin kaybıyla idrak etmeyenin kaybı arasında fark var sadece. Ama beraber gömülüyoruz, olay budur...

>>Son söz nasıl olsun?

Şu hâlden çok çekiniyorum, sanki bir şey biliyordum gibi. Ben bir şey bilmiyorum... Anladığım hâllere ve dünyaya bakınca; ne kadar aciz olduğumu, ne kadar çaresiz olduğumuzu, ne kadar az şey bildiğimizi ve ne kadar az imkânımızın olduğunu görüyorum. Bir rüya gördük biz. Ama bir tek kişisel onur meselesi var. İnsanların kişisel onuruna güveniyorum. Bu insanlardan ne kadar varsa, o kadar ümit var...